



Småföretags- barometern 2023

Kronobergs län

ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund



Swedbank



INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Kronobergs län	5
Näringslivet i Kronobergs län.....	5
Småföretagsbarometern – Kronobergs län.....	6
Konjunkturindikatorn	6
Sysselsättning.....	8
Företagens prisförväntningar	11
Slutsatser	14

OM SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

NETTOTAL OCH KONJUNKTURINDIKATORN

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, ordergång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I KRONOBERGS LÄN

Småföretagskonjunkturen i Kronobergs län har försvagats under 2023 efter fjolårets uppgång. Nedgången är mer markerad i länet än i riket som helt och avviker från förra årets optimistiska förväntningar inte minst påverkade av förändrade och utmanande omvärldsförändringar. Utsikterna för det kommande året är lågt ställda och de småländska småföretagen är mer pessimistiska än vad företagen i övriga landet prognostiserar.

- **Sysselsättningstillväxten** i länets småföretag fortsätter att uppvisa en svagare sysselsättningsutveckling än före pandemin. Förväntningarna för nästa år är lågt ställda och är lägre jämfört med i riket som helhet där sysselsättningen väntas stiga medan länets företag är mer återhållsamma i sina planer.
- **Tillväxten i orderingång** har försvagats under 2023 efter en stark uppgång i fjol, som delvis fick stöd av borttagna coronarestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Länets företag uppvisar en svagare orderingång än i riket som helhet där länets netttotal för orderingång sjönk till det negativa territoriet för första gången sedan 2012. Länets småföretag förutser en fortsatt svag orderingång under det närmaste året och som är i linje med förväntningarna på riksnivå.
- **Omsättningstillväxten** i småföretagen har minskat under det senaste året och Kronobergs företag uppvisade en svagare utveckling än i övriga riket. Den lägre omsättningstillväxten syns främst hos länets tjänsteföretag. Förväntningarna för nästa år är lågt ställda där företagen i Kronobergs län är mer pessimistiska om den framtida omsättningsutvecklingen än riksgenomsnittet.
- **Lönsamheten** i länets företag har försämrats under det senaste året och nettotalet för lönsamheten sjönk till det negativa territoriet, det vill säga en övervikt av företag uppger att lönsamheten har minskat jämfört med förra året. Förväntningarna för de kommande tolv månaderna pekar på en fortsatt lönsamhetsförsämring i länets företag till skillnad från en stabilisering som småföretagen på riksnivå förutser.
- Sex av tio av länets företag ser goda **expansionsmöjligheter**, vilket är i stort sett en oförändrad nivå jämfört med fjolårets undersökning men något lägre jämfört med årets riksgenomsnitt (62 procent). Sedan pandemiåret 2020 har andelen företag som ser goda expansionsutsikter sjunkit.
- Det främsta **tillväxthindret** som företagen i Kronobergs län uppger är bristen på lämplig arbetskraft, vilket fyra av tio företag uppger. Det är en högre andel jämfört med riksgenomsnittets 32 procent. Svag efterfrågan har seglat upp som det näst största tillväxthindret (11 procent av företagen) men är mindre framträdande jämfört med riksnittet (21 procent).

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I KRONOBERGS LÄN

De svenska småföretagen återhämtade sig snabbt efter pandemin och konjunkturindikatorn steg till 57 under 2022 efter ett fall till historiskt låga nivåer 2021 (-15). Men småföretagen står inför nya utmaningar. Pandemin och kraftiga produktionskostnadsökningar har följts av historiskt hög inflation och snabbt stigande räntor. Effekterna för småföretagen ser vi redan i resultaten. Konjunkturindikatorn föll till 25 under den senaste tolv månadsperioden och avviker från företagens planer från i fjol då den förväntades stiga till 77. Samtliga delar blev klart svagare än vad företagarna förutsåg och den största tillbakagången var i orderingången och i sysselsättningen. Men det är en splittrad konjunkturbild. Störst var nedgången inom detaljhandel och bygg medan övriga tjänsteföretag klarat sig bättre.

Småföretagen räknar med en fortsatt svag konjunktur under det närmaste året. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är klart lägre än dess historiska genomsnitt. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturedgången. Men även kring framtidsförväntningarna är bilden splittrad. Mest pessimistiska är företagen inom detaljhandeln och byggföretagen medan det finns en övervikt av tjänsteföretag som räknar med ökad tillväxt det kommande året.

Näringslivet i Kronobergs län

DEMOGRAFI OCH BEFOLKNING

Region Kronoberg är landets fjärde minst befolkade region och har genomsnittliga inkomster. Arbetslösheten är sjätte högst eller sjunde lägst beroende på källa och den demografiska försörjningskvoten är jämförbar med riket och stiger långsammare än medelvärdet, vilket är positivt. En hög försörjningskvot innebär att den arbetsföra befolkningen behöver försörja allt fler yngre och äldre. Befolkningsökningen har även den varit genomsnittlig de senaste tre åren. Växjö är största stad i regionen.

NÄRINGSLIV

Fler i Kronoberg arbetar inom privat sektor än i Sverige som helhet. Kronoberg står sig relativt svagt när det kommer till företagande. Regionen har den åttonde lägsta andelen företagare och den tionde lägsta andelen nystartade företag. Även gällande andelen kvinnor som högsta beslutsfattare hamnar Kronoberg i den nedre halvan. Däremot har regionen en förhållandevis hög andel skatteintäkter från småföretag. Där når regionen en åttondeplats. Bruttoregionalprodukten per capita var 470 000 kronor år 2021, vilket är sjätte högst i riket.

REGIONAL UTVECKLING OCH INFRASTRUKTUR

Kronoberg ligger centralt placerat i södra Sverige. Regionen skärs i nordöstlig riktning av både E4 och Södra stambanan genom Nässjö vilket ökar sammankopplingen med Malmö och Stockholm. Just dessa pulsådor är inte utan problem. Ett stort vägarbete i höjd med Ljungby ska öka kapaciteten på E4 och Södra stambanan dras med eftersatt underhåll. Det vore mycket positivt att bygga dubbelspår på den så kallade Kust-till-kust-banan mellan Göteborg-Kalmar/Karlskrona, vilket flera aktörer i regionen har påpekat.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – KRONOBERGS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framför allt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre och åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

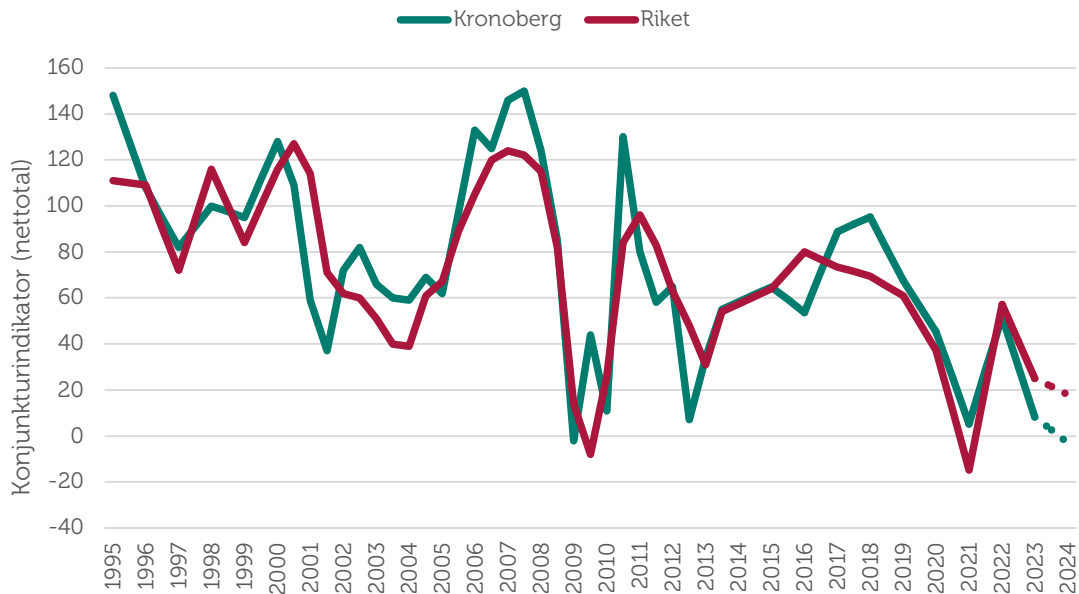
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisas småföretagens sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Figur 1 visar att under stora delar under 2000-talet har länets konjunkturindikator varit på en något högre nivå än riksgenomsnittet och drabbades även mindre av pandemin trots att indikator sjönk till den lägsta nivån sedan 2012.

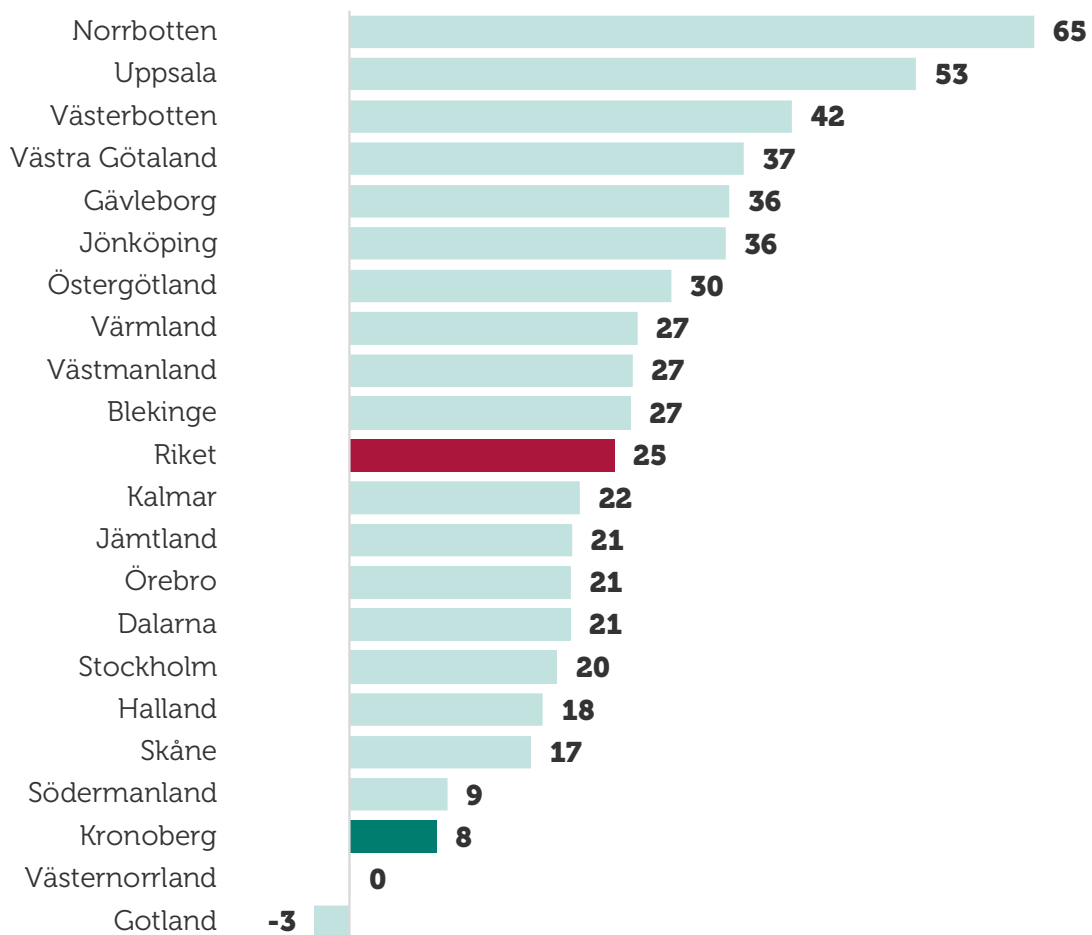
Årets Småföretagsbarometer visar en tydlig dämpning i länets småföretagskonjunktur efter den kraftiga uppgången ifjol, som delvis drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. I stället har nya utmaningar tillkommit i spåren av den höga inflationen och de snabbt stigande räntorna. Länets konjunkturindikator sjönk till 8 i årets undersökning från 52 förra året, vilket är en större nedgång jämfört med riksgenomsnittet där indikatorn föll till 25 från 57 i fjolårets undersökning.

Det förändrade omvärldsläget med risk för en annalkande lågkonjunktur har satt tydliga avtryck i företagens förväntningar. Länets konjunkturindikator väntas sjunka till det negativa territoriet till minus 3, vilket skulle vara den lägsta nivån på över ett decennium om förväntningarna förverkligas. Det innebär att företagen i länet har en mer pessimistisk syn om det närmaste året än vad riksgenomsnittet visar där konjunkturindikatorn väntas stiga till 18. Kronobergslän är bland de sju län i landet med negativa tal för konjunkturindikatorn och avviker därmed tydligt från Norrbottens län där indikatorn noteras till 47.

Figur 1. Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2023.



Figur 2. Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2023.



Sysselsättning

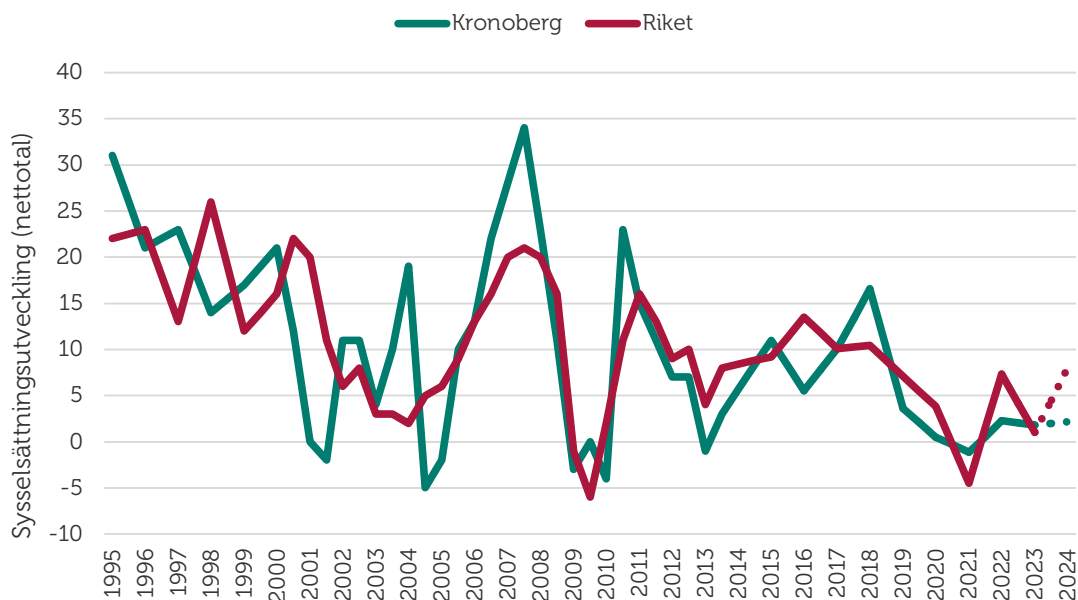
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i länets småföretag var lägre i fjol jämfört med riket och nettotalet för sysselsättningen ökade med 2 efter en mildare nedgång under 2021. Även om konjunkturen har försämrats under det senaste året har länets företag inte förändrat sin personalstyrka i lika stor utsträckning som i övriga riket där nedgången blev större. Noterbart är dock att sysselsättningstillväxten är på lägre nivåer än före pandemin både i länet och i riket som helhet.

Det osäkra konjunkturläget hindrar inte landets småföretag från att öka antalet anställda de kommande tolv månaderna. Nettotalet för sysselsättningen väntas stiga till 8 men i Kronobergs län är anställningsplanerna mindre expansiva och noteras till 2. I stället väljer åtta av tio företag i länet att behålla arbetsstyrkan oförändrad, vilket det råder samsyn om både bland tillverkande som tjänstproducerande företag.

Utsikterna inom handel, transport och bygg är betydligt mer återhållsamma. Det är också här som störst andel företag räknar med att minska antalet anställda. Historiskt har företagen överskattat sina anställningsplaner samtidigt som konjunkturutsikterna är osäkra. Hushållens urholkade köpkraft och ett minskat bostadsbyggande kan slå hårdare på företagens sysselsättningsplaner än vad företagarna själva uppger.

Figur 3. Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2023.



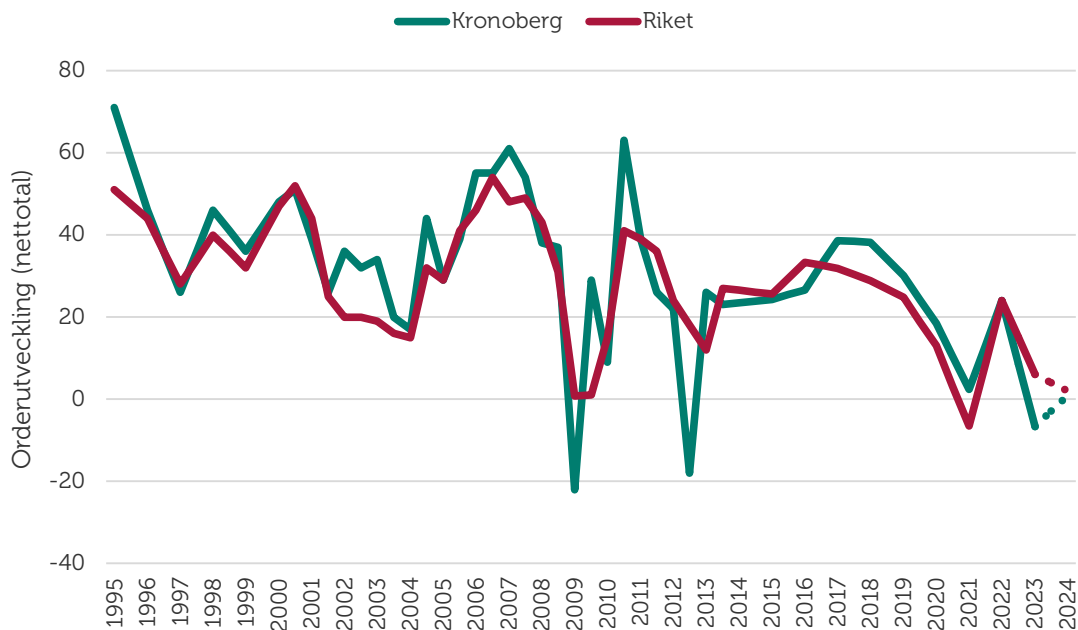
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Tillväxten i företagens orderingång ökade kraftigt i följd efter nedgången under pandemin. Men det blev en kortvarig uppgång. Omslaget i konjunkturen tillsammans med en hög inflation och snabbt stigande räntor har åter minskat tillväxten i företagens orderingång. Nedgången blev särskilt tydlig i länet där nettotalet för orderingången sjönk åter till det negativa territoriet (-7), vilket är en större nedgång än vad riksgenomsnittet där nettotalet föll till 6 från 24 förra året. Knappt en tredjedel av länets företag (28 procent) uppger att orderingången har minskat det senaste året jämfört med 21 procent som anser att den har ökat.

Företagens förväntningar är lågt ställda och pekar inte på någon tydlig förbättring i orderläget för det närmaste året, varken på läns eller riksnivå. En lika stor andel av länets företag, en av fyra, förutser en ökad eller en minskad orderingång, vilket tyder på en splittrad syn om tillväxtutsikterna. Länets tjänsteföretag har en något mer positiv syn om orderingången jämfört med tillverkningsföretagen. Även om det innebär att länets nettotal för orderingången stiger är det alltså låga nivåer jämfört med före pandemin.

Figur 4. Orderutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2023.



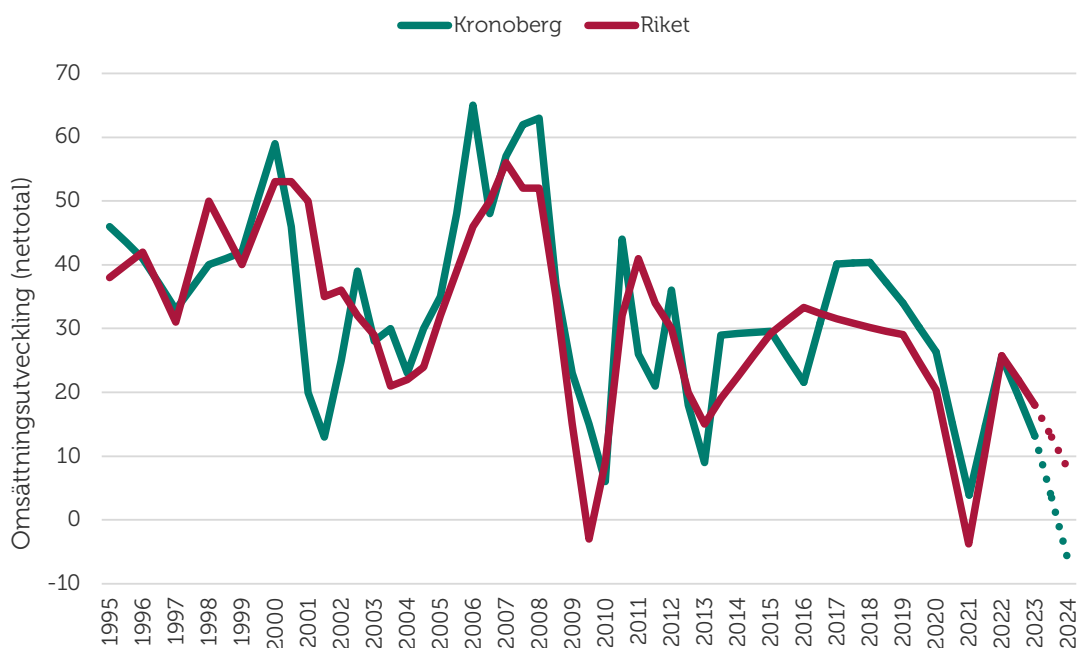
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Kronobergs län har under de senaste åren varit högre jämfört med riksgenomsnittet. Men i och med pandemin blev det en kraftig nedgång i omsättningen men som vände upp under fjolåret där länets företag uppvisade en omsättningsutveckling i linje med övriga landet. Årets undersökning visar åter på en lägre omsättningstillväxt och nettotalet för omsättningen sjönk till 13 från fjolårets 26, vilket var en större nedgång än vad riksgenomsnittet visar. Närmare fyra av tio av länets företag uppger att omsättningen har ökat de senaste tolv månaderna jämfört 26 procent som anser att den har minskat.

Länets företag har en mer pessimistisk syn kring omsättningsutvecklingen för det kommande året än vad riksgenomsnittet visar. Nettotalet för riket minskar till åtta medan fallet i länet noteras till minus 6. Det innebär att var tredje företag räknar med en minskad omsättning jämfört med de som förutser en ökning (en av fyra företag). Förutom att det är svårare att höja priserna när konjunkturen försvagas kan den lägre förväntade omsättningen i länet komma från den svagare orderingången.

Figur 5. Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2023.

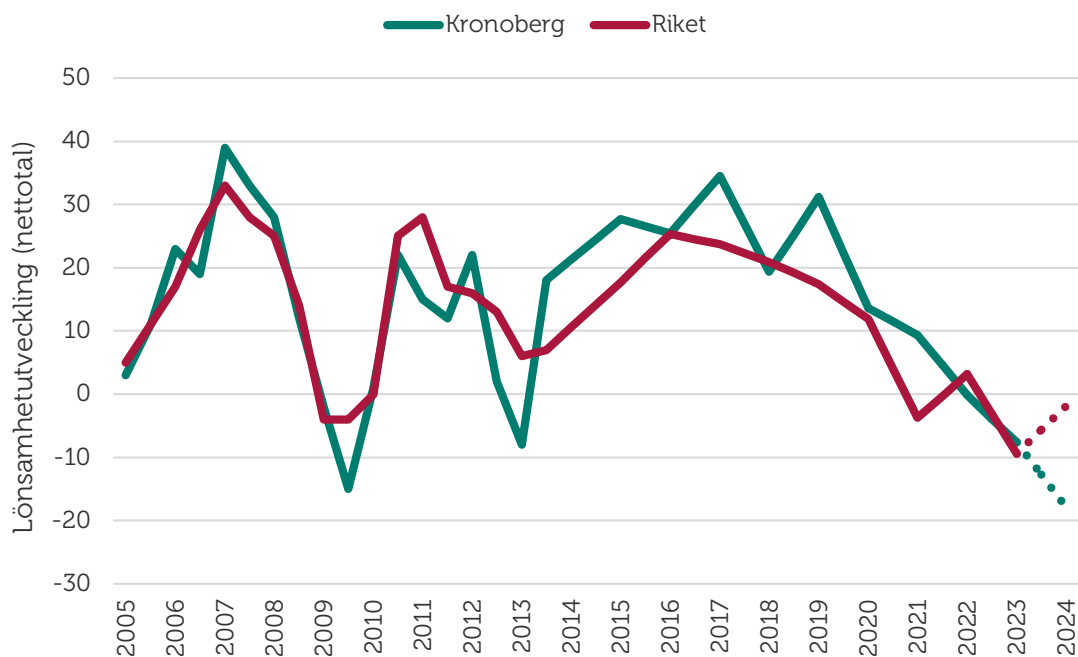


Lönsamhet

Lönsamheten i småföretagen har uppvisat en nedåtgående trend sedan 2016. Pandemin, fjolårets kraftiga produktionskostnadsökningar och därtill en svagare konjunktur har pressat ned lönsamheten ytterligare. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet. Länetns småföretag uppvisar också en försämrad lönsamhet under det senaste året och som är mer utbredd än under pandemin.

Företagens lönsamhetsförväntningar är lågt ställda inför det närmaste året. Nettotalet för lönsamheten är kvar på negativa nivåer både i länet och i riket. Oroväckande är att fler företag i länet förutser en försämrad lönsamhet. Var tredje företag förutser en minskad lönsamhet jämfört med drygt var tionde företag som tror på en förbättring. Det innebär att nettotalet faller till -18 medan det stiger på riksnivå till -2.

Figur 6. Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 2005–2023.



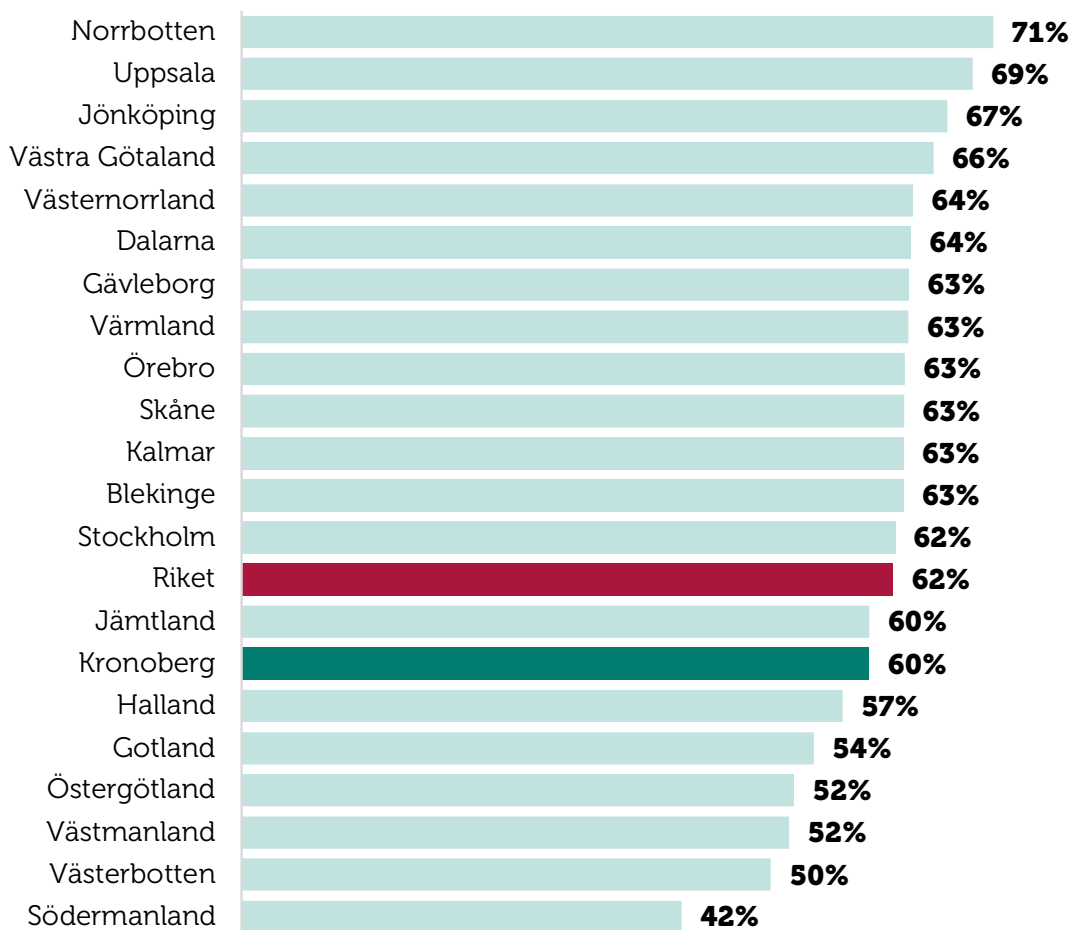
Företagens prisförväntningar

Lönsamhetsförsvagningen sker trots att företagen har höjt sina priser, vilket skulle tyda på att prisökningarna varit lägre än företagens produktionskostnadsökningar. I fjolårets undersökningar planerade åtta av tio av länetns företag att höja priserna. I årets barometer hade andelen sjunkit till 44 procent, vilket är något lägre än riksgenomsnittets 47 procent. Men det blir också svårare för företagen att höja priserna mot sina kunder när konjunkturen försvagas, vilket sannolikt kan förklara den lägre andelen jämfört med i fjol. På frågan om hur stora prisökningar företagen planerar under 2023 uppger sex av tio företag i Kronobergs län prisökningar i linje med inflationen som prognostiserades till 5,5 procent enligt Riksbankens februariprognos. Det är också en högre andel jämfört med vad riksgenomsnittet i undersökningen visade (51 procent). Drygt var tionde företag i länet (13 procent) planerar högre prisökningar än inflationen, vilket är marginellt högre än i riket som helhet (11 procent).

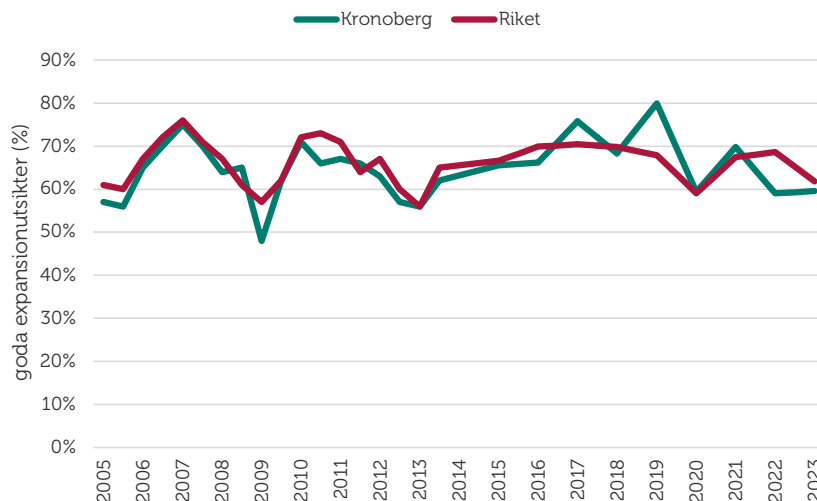
EXPANSIONSUTSIKTER OCH TILLVÄXTHINDER

Sex av tio företag i landet ser goda möjligheter att expandera, vilket är i linje med det historiska genomsnittet men något lägre jämfört med förra året (69 procent). Med undantag för den djupa nedgången i början av 1990-talet har småföretagen varit optimistiska om sina tillväxtmöjligheter oavsett svängningar i konjunkturen. Långsiktiga visioner kring företagets framtida verksamhet spelar sannolikt en större roll än tillfälliga svängningar i konjunkturen. I Kronobergs län är det 60 procent av företagen som ser goda expansionsmöjligheter, vilket är en i stort sett oförändrad syn jämfört med i fjol. Andelen företag som ser goda tillväxtmöjligheter har dock gradvis sjunkit under de senaste åren från 80 procent av företagen före pandemin.

Figur 7. Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2023.



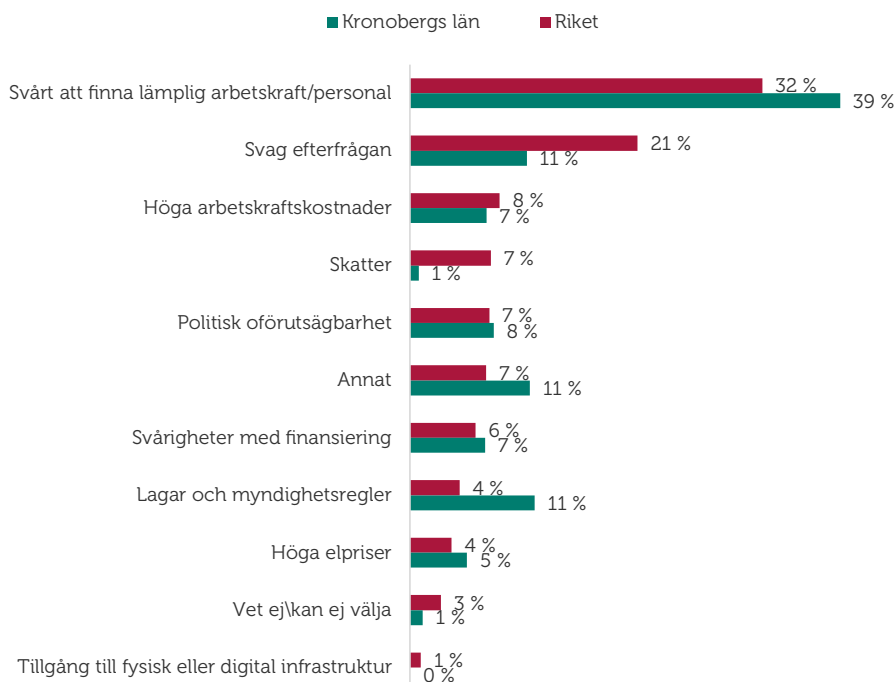
Figur 8. Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Kronobergs län och riket 2005–2023.



Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret i länet är bristen på lämplig arbetskraft. I årets undersökning uppger 39 procent av länets företag det svaret, vilket är högre jämfört med fjolårets 29 procent. Det är också mer framträdande jämfört med vad riksgenomsnittet visar (32 procent). Att arbetskraftsbristen fortsätter att vara det största tillväxthindret tyder på fortsatt robust arbetsmarknad men sannolikt också brister i arbetsmarknadens funktionssätt där tillgången på bostäder kan vara en viktig del för att attrahera arbetskraft. Svag efterfrågan är det näst vanligaste hindret i länet och har ökat från tre procent av företagen i fjol till 11 procent i årets undersökning. Det är dock en mindre andel jämfört med riket som helhet där svag efterfrågan är ett vanligare hinder (21 procent av företagen). Lagar och myndighetsregler som tillväxthinder upplevs som ett något större tillväxthinder i länet jämfört med övriga riket. Även höga elpriser och politisk oförutsägbarhet kan också nämnas även om avvikelser från riksgenomsnittet är mindre. Skatter upplevs däremot som ett mindre tillväxthinder i länet.

Figur 9. Tillväxthinder enligt företagen i Kronobergs län och i riket 2023 (procent).



SLUTSATSER

Det är en tydlig inbromsning i småföretagskonjunkturen som årets Småföretagsbarometer visar efter uppgången i fjol som till viss del drogs upp av borttagna pandemirestriktioner och ett uppdämt konsumtionsbehov. Sedan fjolårets undersökning har konjunkturindikatorn för riket som helhet fallit från 57 till 25. Men det är en splittrad konjunkturbild. Hushållsnära företag har påverkats hårdast när hushållens köpkraft urholkats av den höga inflationen och de stigande räntorna men även byggföretagen nu när bostadsbyggandet faller och hushållens bostadsrenoveringar minskar. För tillverknings- och tjänsteföretagen har nedgången inte varit lika djup men ändå en tydlig avmattning jämfört med fjolårets undersökning. Lönsamheten i småföretagen har åter vänt ned efter fjolårets förbättring. Stigande produktionskostnader, kronförsvagning och en svagare efterfrågan har pressat ned lönsamheten i många företag både i länet och i riket som helhet trots att företagen har höjt sina priser. I årets barometer sjönk nettotalet för lönsamheten till -9, vilket är den lägsta nivån sedan svenska finanskrisen i början av 1990-talet.

Även om det finns ljusglimtar om att inflationen är på väg ned och räntetoppen kan vara nära är småföretagens förväntningar lågt ställda inför de kommande tolv månaderna sannolikt påverkade av det senaste årets utveckling. Om deras prognoser stämmer skulle konjunkturindikatorn sjunka till 18, vilket är långt ifrån fjolårets optimistiska planer. Något stöd från orderingången förväntas inte och omsättningen faller tillbaka med risk för att företagens sysselsättningsplaner är alltför optimistiska. Men de regionala skillnaderna är stora. Företagen i Norrbotten är mest optimistiska i landet följt av Östergötland och Uppsala även om det är en förväntad avmattning som förutses. Mest pessimistiska är företagen i Södermanland och Gotland där konjunkturindikatorn noteras i det negativa territoriet.

Företagens framtidsplaner sker under en osäker omvärldskonjunktur. Räntehöjningarnas effekter på den svenska ekonomin har vi ännu inte till fullo sett med risk för att småföretagen underskattar konjunkturbedgången. Positivt är att företagen har byggt upp kapitalbuffertar vid oväntade händelser, till exempel vid halverade intäkter under en tre månader. Sju av tio företag skulle klara sig från en konkurs vid halverade intäkter genom att använda företagets besparingar. Tio procent av småföretagen uppger att de skulle gå i konkurs och är särskilt koncentrerat till detaljhandeln och delar av tjänstesektorn.

Swedbank

Swedbank, Landsvägen 40, 172 63 Sundbyberg
Postadress: 105 34 Stockholm

08 – 585 900 00 | info@swedbank.se | swedbank.se

Sparbankernas Riksförbund

Sparbankernas Riksförbund, Vasagatan 11, 111 20 Stockholm
Postadress: Box 16249, 103 24 Stockholm

08 – 648 206 20 | info@sparbankerna.se | sparbankerna.se

företagarna

Företagarna Sverige Service AB, Rådmansgatan 40, 113 57 Stockholm
Postadress: 106 67 Stockholm

08 – 406 17 00 | info@foretagarna.se | foretagarna.se